

Porabje

TEDNIK SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 28. aprila 2022 - Leto XXXII, št. 17

stran 2

SREČANJE VODITELJEV DVEH MANJŠIN

»Ka se leko napravi, ...«
stran 45

»Morem povedati, ka si v naši vesnici vsi pomagamo«
stran 6

Žir, krij pa mesau je zaprejo bilau
stran 8

SREČANJE VODITELJEV DVEH MANJŠIN

Gornji Senik, 19. april - na sedežu Državne slovenske samouprave so se sestali voditelji slovenske in madžarske

Posvet je bil namenjen pregledu aktualnih vprašanj in izzivov, s katerimi se srečuje ta obe skupnosti, in okrepitvi

li za posodobitev sporazuma o sodelovanju, ki so ga leta 2012 podpisali takratni manjšinski voditelji v Porabju in Prek-

Predstavniki porabske slovenske skupnosti: (z desne) slovenska zagovornica Erika Köleš Kiss, predsednik DSS Karel Holec in predsednica Zveze Slovencev na Madžarskem Andrea Kovács

ke narodnosti iz Porabja in Prekmurja. Prisotni so bili predsednik Državne slovenske samouprave (DSS) *Karel Holec*, predsednik Pomurske

njunega sodelovanja na področjih izobraževanja, kulture, športa in turizma. Predstavniki narodnih skupnosti so izrazili zadovoljstvo nad iz-

murju. Vnovičen podpis aktualiziranega sporazuma načrtujejo ob 30. obletnici podpisa krovnega manjšinskega sporazuma - Sporazuma o za-

Predstavniki prekmurske madžarske skupnosti: (z desne) podpredsednika PMSNS Dušan Orbán in Zsuzsanna Bacsi ter predsednik Ferenc Horváth; ob njih slovenska konzulka Metka Lajnsček in sodelavka konzulata Brigita Soós

madžarske samoupravne narodne skupnosti (PMSNS) *Ferenc Horváth*, podpredsednika PMSNS *Zsuzsanna Bacsi* in *Dušan Orbán*, zagovornica Slovencev v madžarskem Parlamentu *Erika Köleš Kiss* in predsednica Zveze Slovencev na Madžarskem *Andrea Kovács*. Srečanja se je na povabilo organizatorja, predsednika DSS, udeležila tudi slovenska generalna konzulka v Monoštru *Metka Lajnsček*.

vajanem sprejetih razvojnih programov in se zavzeli za čim prejšnje črpanje sredstev iz t. i. skupnega sklada za razvoj narodnostno mešanih območij na obeh straneh meje. Vsi omenjeni programi imajo za cilj obstoj narodnih skupnosti, ohranjanje materne jezika, kulture in identitete.

Poudarili so pomen sodelovanja in prenosa dobrih praks. Iz tega razloga so se dogovori-

gotavljanju posebnih pravic slovenske narodne manjšine v Republiki Madžarski in madžarske narodne skupnosti v Republiki Sloveniji, ki sta ga državi sklenili leta 1992.

Narodni skupnosti želita ostati trden most med državama, zato je v njunem interesu nadaljnji razvoj in poglobljanje dobrososedskih odnosov.

Brigita Soós
Fotografije: PMSNS

Prevzem poverilnih listin

20. aprila so v madžarskem Parlamentu izročili poverilne listine poslancem, narodnostnemu poslancu in narodnostnim zagovornikom, ki so na

S slovenske liste, ki jo je postavila Državna slovenska samouprava, je zagovorniški mandat z glasovi slovenskih volivcev dobila Erika Köleš

državnozbornih volitvah 3. aprila prišli do mandata. Poverilne listine sta predala

Kiss, ki bo tako nadaljevala svoje delo in zastopala interese slovenske skupnosti na

predsednik Nacionalne volilne pisarne *Attila Nagy* in predsednik Nacionalne volilne komisije *András Téglási*.

Madžarskem tudi v parlamentarnem mandatu 2022 - 2026.

FS

PRIMORSKI AKADEMSKI ZBOR VINKO VODOPIVEC

Pred polno Lisztovo dvorano v Sombotelu je imel 24. aprila zvečer svoj zaključni koncert Primorski akademski zbor Vinko Vodopivec, ki je bil na daljši turneji po Madžarski. Organizatorji koncerta so bili Slovenski konzulat v Monoštru, sombotelska slovenska samouprava in Univerzitetno središče Savaria. Čudovito petje mladih študentov je publika nagradila z burnim aplavzom. Poslušalci, tako Slovenci kot Madžari, so uživali v zbranem petju zbora. (Več o koncertu v naslednji številki.)

Tiste male prestrašene oči nikdar ne pozabim

Kak vejmo iz radiona pa televizije, na gnes je že več milijunov lüstva zbejgnilo iz Ukrajine pauleg bojne, na Vogrsko tō več stau gezero. Kak je vtjüper prējo naš mali rosag, aj leko pomaga tak tejm kak tistim, steri so doma ostali, se leko postavi za lejpo peldo. Samo iz naši krajov tjelko kamionov blaga, djesti pa tjelko pejnaz je vtjüpdzavalo lüstvo?!

Kakoli smo daleč od ukrajinstje granice, mi v Porabji že tū mamu ukrajinstje begunce, v Sakalauvci pa v Slovenskoj vesi gvüšno. Kak je vtjüpprijala Slovenska ves pa kak so njim pomagali eštje z drüdjji krajov tū, nam tapovej *Magda (Hugi) Meggyes*, stera je furt kreda taum, gde pomauč nücajo. Zdaj je tū ona začnila, ravnala pa vöspelala tisto velko delo, s sterim so štiri držinam, prejk deset ukrajinstjim beguncom, ustvaurili daum v vesi.

- *Magda, kak je prišlo do toga, ka vse ste včiniili, sto vse so vam pomagali pri tom dobrodelnom deli?*

»Pa ka si vejš? Tak vidiš, najprvim je prišla pandemija, zdaj je ta bojna tū djé. Vse tašo kaj vcuj dé, ka bi nej trbelo pa lüstvo telko trpi. Dja sam tak vcuj prišla, ka moja hči mi je guncála, ka v talajnskoj firmi v Varaši že duga lejta delajo ukrajinstje ženstje pa en moštji. Pa zdaj bi té tri babe pa dejdek radi svoje držine es pripelali, ka so oni taum daleč v Donjeckom bazeni (Donyeck medence) doma, dej že osem lejt bojna trpi. Pa prej tū v Slovenskoj vesi dobijo mesto, dej je vrtec bijo, tam sta na štauki dva prazniva lakaša (stanova-

nji). Pravim, dja poglednem tisto mesto, ka dolazmejrim okna, ka mo firantje šivala.

Erži Nemet, Juli Gerenčer pa Krisztian Merkli prauti konca patjivanja iz

Na, gda sam vidla, kak je tisto vögleдалo! Našomi Ferini

Magda (Hugi) Meggyes z ženskami vred lepau goraprima lüctje pa z radostjov vardja malo ukrajinsko dejte

pravim, vejš, prajli so, ka mali mlajši pridejo pa ena kusta ženska, pa té aj pistimo, ka do se sé notapatjivali?! Nika moramo napraviti. Par žens-tjam brž pravim, ka malo vöščistimo (pospravimo), pa komakolik sam prajla, vsikši je prišo. En zadvečerek smo eno tjünjo pa dveje iže ščistili. Vse dvera je en zadvečerek dolapofarbo Gabor Šömenek, farbo sam ma prinesla iz Varaša. Ka zdaj? En plinstji špa-

jert, en stari mašin za gvant prati, drugo nika nej bilau nota. Niše zamanstje matrace (vzmetnice) so pripelali iz Varaša pa tisto nej bilau za nüc. Zdaj je té vöprišla ena ženska od firme poglednit, ona tō pravi, ej pa tū se držati dun ne more. No, pa smo té mi prajli, aj nam dajo par dni pa mi tau vreddejemo. Tū se cejlo zimo ništje nej držo, fejs mrzlo je bilau. Drva so iz Varaša pripelali, depa nej süje. Naš Feri nej zandolo sprvoga z daumi voziti drva, ka smo štiri dni v štiri kalaj mi nalagali, aj se leko prejk segrejejo stené. Te so nam drva tō vtjüpdzavalo, iz vesi Endre Dančec, domanji majster, je vse cevi za

žensk je vtjüpprišlo, velko delo nas je čakalo. Lüstvo nam je teko vse vtjüpdalo! Od djesti, do butora (pohišta), gvante za mlajše pa völtje, posteljno pa drugo vse! Tej mladi,

Na drüdjji den, kak so begunci prišli, v soboto na vüzemski delavnici mlada ukrajinska mati svojo čerdjauw pa njeno padaštjinjov

steri so z vesi inan odišli, kak moj sin, sausedina dejkla pa drudji tō, tej so pa vse pejnaze poslali. Za tiste smo tjüpili mašin za gvant prati. V petek je Djoži (Čoger) Bartakovič v pausado dau svoj traktor, Gabi (Vrnji) Dančec je pa z moštjimi vtjüpdzavo iz Varaša, Židove, Rábagyarmata omare, butor (pohišstvo) v tjünjo, posteale, stauce. Moštji so meli ka patjivati, drudji so pa vse namesto sklali. Teko djesti so nam

vtjüpdzavalo, ka smo špajza pa hladilnike napunili. Pa teko gvanta! Leko povejm, ka od Senika, Židove do Rátóta, Rábagyarmata, sto je vedo, je vsikši kaj prineso. Na, zdaj so se drva tō dojšla. Feri Bartakovič (Matánarni) nam je en völtji zetor drv dau šentja, doma so vtjüpdzožagali, Feri je pripelo pa nam eštje dolaspattjivati tō pomago. Drudji so nam tō dosta drv vtjüpdzavali. Vsevtjüpdzavali smo štiri dni vse tau

vreddejali. Slovenska ves se je zdaj vöpokazala, gda je nevo-la, kak vtjüpprime. Pa drudji tō, komakoli smo prajli, nam je pomago.

Vejš, kak so oni prišli? Ena

ženska je na pleči en ruksak mejla, tisto je bilau vse, ka je v njem prinesla. Tak ka nam je vse pa vse trbelo vtjüpsprajti. Dja tiste male prestrašene oči nikdar ne pozabim, gda so mlajše pripelali. Kak so oni v straji bili, sploj pa eno leto staro dejte! Vejmo, odtjec so ji pripelali. Nej so vedli, ka je djé, dej so djé. Nej njim je vseeno. Enoj mladoj materi je mauž na fronti, druga je tana-zaj išla, ka je mauž v bojni bijo, zdaj je v špitalaj pa nikoga nejga, sto bi ga opravlo, pojbiča pa je tū njala z babov, ka ona tū dela.

Tak mislim, ka zdaj že vse majo, ka leko začnejo svoj žitek tū. V vesi je najmenje 30 lidi gvüšno pomagalo pa eštja dosta zvünašnji tō. Najprvi večer njim pa večerdjo pripelala predsednica Slovenske zveze *Andrea Kovacs*, stero je gora ponidila Slovenska zveza, sküjala pa restavracija Lipa. Tak, kase lepau zahvalim vsakšomi, sto nam je kakkoli bijo na pomauč. Baug plati vsejm vtjüper, brezi vas bi nikak nej mogli tau včiniti.«

*Klara Fodor
Kejpi: Erika Nemet,
Eva Dančec*

PREKMURJE

Soboška sinagoga

Zavod za kulturo, turizem in šport Murska Sobota je v sodelovanju s Pomurskim muzejem in firmo Art Rebel 9 iz Ljubljane pripravilo vizualizacijo, stera ob pomauči VR-očal da priliko, ka se človek leko šeta po nekdešnji soboški sinagogi. Vsevküper je bilau napravleno v projekti Rediscover, in sicer v okviru evropskoga programa Interreg Podonavje. Virtualno predstavitev sinagoge so pripravili zavolo toga, ka škejo na té način domanjim lidam in obiskovalcom pokazati, kak je vövidla sinagoga, stera je bila v Murski Soboti zazidana avgusta leta 1908. Po rečaj direktorice Pomurskega muzeja Metke Fujs je plane za njau napravo erični arhitekt židovskoga porekla Lipot Baumhorn, steri je vsevküper napravo plane za 25 sinagog. Od soboške, stera je mejla glavni obredni prostor in dva balkona, je ostalo samo eno par obrednih predmetov, steri so gnesden v soboški muzejski zbirki, in dveri, stere so zidari najšli na podi enoga od ramov na Lendavski vilici. Po tistom ka je neka deset soboških Židov, stere so leta 1944 poslali v koncentracijska taborišča, največ v Auschwitz, po konci druge svetovne bojne prišlo nazaj v Prekmurje, je bila soboška sinagoga v trnok lagvom stanji, vej pa so jo med bojno nücali kak konjušnico in vauzo. Zavolo toga ka so Židje nej meli pejnež, ka bi jo prenautili, je Mestni ljudski odbor Murska Sobota sinagogo leta 1954 dau porüšiti. Na njenom mesti zdaj stogi stanovanjski blok.

3D vizualizacija omogauča prikaz nekdešnje sinagoge oziroma virtualno šetanje po njoj. VR-očala do si leko lidge sposaudili v Hranilnici prekmurskih dobrot, Pomurskem muzeju Murska Sobota pa v Regijskem promocijskem centru Expansio.

Silva Eöry

»KA SE LEKO NAPRAVI, SE MO

Razvojni program Slovenskoga Porabja se je začno izvajati leta 2020, v prvom leti so v našoj krajini obnauvali ali zozidali ništerne kulturne ali občinske zidine. Zavolo koronavirusa so razpis za drugo leto, na šteroga aj bi se zglasili mali in srednji podjetniki (vállalkozók), samo kisnej leko vödali. V komisiji, štera se je odlaučala o podpori, sta s strani slovenske skupnosti cubjila parlamentarna zagovornica Erika Köleš Kiss in predsednik Državne slovenske samouprave. Nej davnik smo se s Karlom Holecom pogučavali na Gorenjom Siniki.

»Strokovno so podjetnike ocejnili sodelavci Ministrstva za finance, müva z zagovornicov pa sva mogla pogledniti, aj rejsan Slovenec baude, sto notradá, pa ka aj se s tejm razvija Porabje,« nam je začno pripovedjati predsednik DSS in cujdau, ka so bili takši, šteri so samo dva dni pred končnim datumom nutdali potrebne papere. »34 ljudi se je zglasilo, in če rejsan smo vöspisali samo 150 miljaunov forintov pomoči, so vsi vküper dvakrat telko prosili,« smo čüli od Karla Holeca. Dale je povödo, ka podpora končno dobi 22 kandidatov, med šterimi so na priliko tišlarge, zidarge, špenglarge ali gostinci - te bi prej leko zvali »mikropodjetnike« tö.

Za en malo uradno tö vöpošlejo odloče tistim, šteri dobijo tau podporo, do začetka letošnjoga poletja pa vöpride nauvi razpis za kmetovalce in predelovalce (östermelök) ranč tak. »Leko se zglasijo tisti tü, steri v gauštji delajo, v tom leti leko raztalamo djenau tak 150 miljaunov forintov,« je dale gučo Karel Holec, šteri se trüdi, ka bi vsakši kandidat menje kak paudrügi miljaun forintov tö leko proso (tau je zdaj minimum). »Dosta je takši mali pavrov ali delavcov v gauštji, steri samo edno baukšo motorno žago štjéjo küpiti, povejmo za pau miljauna forintov. Dobro pa je znati tau tü, ka more vsikši

kandidat svoj tau, lastni delež cujdati. Tau je 30 procentov.« Ciu razvojnoga programa je, ka bi s kem več lüstva prišlo do penez, ka bi se rejsan nika spremeno

noga sklada (Közös Pénzügyi Alap). Ustanovitev toga sta podpisala ministrskiva predsednika bejdvej rosagov letos februara, té peneze pa de trbölo trnok čed-

»Vküper moremo zmišlavati, kak leko bola naprej pridemo« - slovenska parlamentarna zagovornica Erika Köleš Kiss, predsednik DSS Karel Holec, predsednica ZSM Andrea Kovács, sekretarka ZSM Gyöngyi Bajzek in državni sekretar, pristojen za narodnosti, Miklós Soltész septembra 2020 v Budimpešti

nilo v Porabji, je tapravo predsednik DSS. »Če bi samo dvejtři fabrike kaj dobile, bi tau nej bilau razvoj krajine. Baukše bi bilau, če bi naši lidgé nej samo svojo mauč po fabrikaj zapovejdali kak podjetniki ali

no ponücati, smo čüli od svojogoga sogovornika.

»Brž moremo zmišlavati, ka letos do že penezge. Več lüstva more vtjüpsesti, ka zdaj rejsan za cejlo Porabje dé. Smo že več djilejšov meli pa na pamet vze- li, ka nemamo gotove načrte.

DSS se na gesensko vküppisanje lüstva pripravla s slovenskim simbolom spominčice - ka aj bi se s kem več ljudi »spomnilo«, ka so Slovenci

bi sami doma na zemlej delali,« je svoje mišljenje tapravo Karel Holec.

Za té gospodarski razvojni program dá peneze vogsrska vlada, v štiri lejtaj se leko ponüca kauli 900 miljaunov forintov. Dosta več penez - pet lejt, po 5 miljaunov euronov na leto - pa našo Porabje dobi prej Slovensko-madžarskoga skupnoga finanč-

Zatok tak štjémo prositi peneze, ka bi je nej samo za zidanje, liki že za plane tü dobili,« je svojo idejo razztomačo predsednik DSS in cujdau, ka želejo s té pomauči gorobnauviti mlin na Gorenjom Seniki, šteroga so dojküpili v »malom« razvojnom programi. »Indrik v krajini nejga

takšoga mlina, steri bi na vodau, plin pa elektriško tü delo. V njem so mleli dino, pšenico pa tikevno semen tü, zatok ga štjémo obraniti,« smo čüli od Karela Holeca.

Drügi ciu krovne organizacije je, ka bi küpila žganjarno v Števanovci, gde se tikvin oli tö leko rédi. »Palinko pa olje bi nej mi delali, litji eden podjetnik,

steri se razmej na tau. Zdaj nejga drüdjé žganjarne v Porabji, daleč se more voziti, sto štjé dati tjüjati. Tau künjö moremo obraniti, vej pa vsakši vej, ka je števanovska palinka najbaukša,« je tapravo naš sogovornik in cujdau, ka se škejó s kulturov ranč tak spravlati. »Slovenska zveza planéra na Gorenjom Siniki naprajti edno 'animatorsko izö', v steröj bi se mentorge po šauli spravlati z decov. Leko bi spejvali ali plesali, sledkar pa bi se gvüšno najšli med njimi takši, steri bi kisnej tü dale delali.« V Varaši pa želejo zozidati eden medijski center za porabske novine, radio in televizijo, svojo mesto pa bi dobila edna galerija tö, v steröj bi med drügimi nutpokazali umetniška dela z monoštirski mednarodni likovni kolonij.

Karel Holec je predsednik komisije, štera se odlauča o tom, ka aj nutpride v tzv. »Register porabski vrednot« (Rábavidéki Tájegységí Értéktár). »Vse, ka mi, Slovenci mamö, je nika takšoga posabnoga, ka bi leko v register djali. Zdaj najprvim takše vrednote iščemo, stere trbej najbola obraniti. Dosta vse so že krajuzeli od nas in odavajo za svojo, kak na priliko tikevni olej ali borovo gostüvanje. Zaman pa se borimo, ne moremo naprejpriti, že teško bi od krajine Örség kaj krajuzeli,« se je čemeriu predsednik DSS in tapravo, ka dosta lüdi piše ali telefonéra članom komisije z idejami, ka bi trbölo nutdjati v register.

Ništerne vrednote bi leko prišle dale ka županijsko ali državno raven, na konci pa gratale celau »hungarikumi« tö. »Tista vrednota leko više pride, stera je turistična atrakcija pa kak več turistov potegne. Najbole so tau programi, vej pa v muzeje ne odi dosta lüstva. Zatok smo začnili z borovim gostüvanjom, de so pa prajli, ka samo s takšim leko demo naprej, ka samo mi mamö.« Prišla je ideja, ka bi komisija naprejposlala andovsko Vrajžo nauč, štera

ORE NAPRAJTI ZDAJ PA BRŽ»

ŽELEZNA ŽUPANIJA

Najdugšo ménje

potegne šest-sedemstau ali eške več ljudi. »Vse, ka se tam godi, je našo, od tauga so naši starci pripovejali. Tanačivali so nam, aj probamo s tejm dale staupiti,« je raztomačo predsednik komisije za register, de je pa eške cujda, ka so že dosta drugi slovenski vrednot sklali na porabsko lišto.

Zvün gospodarstva in kulture čaka na Porabske Slovence največ dela na šaulskom področji. Karel Holec je vöpostavo, ka trbej dosta vse ovak delati kak pred dvajstimi lejtami, vej je pa prej na bejdvej dvojezični osnovni šaulaj pod upravljanjom DSS furt več takši mlajšov, šteri se slovensko rejč včijo kak tihinski gezik. »Prav nam pridejo pedagoške asistentke iz Slovenije, stere največ pomagajo domašnjim škonikom pa lerancam. Tau so nej hospitacije, ka bi gledale, sto kaj naaupek dela, sploy je nej guč od tauga. Na mejšanoj komisiji, pa od Zavoda za šolstvo smo tü prosili, če bi leko štje edno asistentko dobili na Gorenji Sinik, vej je pa Valentina Novak polovično višja svetovalka gratala. Če go dobimo, de se leko začnilo delo, pa mislim, ka baudejo rezultati tü,« je biu gvüšen predsednik krovne organizacije.

Karel Holec je emo edno idejo za porabski turizem, za štero je že peneze tö spravo. »Tau de edna takša križna paut, stera de fejst duga, petdvajsti kilometrov. Vtjüper poveže vsej sedem porabski vesnic, če štoj začne paut v ednoj vesi, leko kaulakvrat nazajpride. Vsakša vesnica de mejla dvej štaciji, cuj pa edno stolico, stera de dolapostavljena na najlepšom mesti v vési,« je idejni oča dojspiso paut, za štero do turisti ali prauškarje nücali eden cejli den. Štacije do napravlene z rastovoga lesá, kejp na nji pa s keramike, s slovenskim napisom. Tam de se leko molilo, zmišlavalo ali meditéralo, smo čüli.

»Dostakrat je v Porabji tau baja, ka vsakši samo svojo vés, svoj dvaur gleda. Tak

nas je malo, ka bi mogli bole od toga zmišlavati, ka leko vküper dosegnemo. Tak bi bola naprej prišli,« je Karel Holec raztomačo, zakoj de »po-

Državna slovenska samouprava sodeluje s predstavniki slovenskoga rosaga ranč tak - (v prvom redej z lejve) generalna konzulka RS v Monoštri Metka Lajnsček, predsednik DSS Karel Holec, ministrica za Slovence v zamejstvu in po svetu dr. Helena Jaklitsch in državni sekretar dr. Dejan Valentinčič na sedeži krovne organizacije na Gorenjom Seniki

rabski El Camino« prejk vsakše domanje vesnice pelo.

Letos oktaubra in novembra do vküppisali lüstvo na Vogrskom. Moremo prej pokazati, ka nas je nej tak malo, in znamo vküper staupiti, je vöpostavo predsednik DSS. Krovna organizacija je že v lanjskom leti pripravila promocijski material za ljudsko

Tak aj bi vövidla žganjarna v Števanovci po tistom, ka bi go dala DSS obnauviti - tam aj bi se küjala palinka in rédo tikvin oli

šetje, samo ka je viruš zmejs segno. »Letos se vse na nauvo narédi, med drugim eden film tü, steri de malo motivéro lidi: aj tisti, steri majo slovenske korenjé, rejšan ne pozabijo povödati ali nutranapisati, ka so Slovenci,« je vsakšoga opomino Karel Holec, šteri brodi, ka je na Vogrskom dosta več kak liki samo 2820 Slovincov (telko nas so vküprešteli pred edenajsetimi lejtami).

»Moremo poiskati lüstvo, vej

pa nas dosta geste, samo ne vejmo eden od drugoga. Zdaj mamó edno takšo štrategijo, ka predsedniki narodnostni samouprav déjo malo kaulak

po svoji vesnicaj, od kuče do kuče, pa tam opitajo, sto je od držine ali žlate odišo inam. Vküppišejo tau lüstvo, ka bi meli do nji en emajl, telefonsko numero ali drüdjí atrejs,« je predsednik krovne organizacije raztomačo, kak škéjo najti Slovence, raztraušene po cejlom rosagi.

»Pred edenajsetimi lejtami je dostakrat tak bilau, ka so lidgé samo pozabili povödati, ka so Slovenci, nej istina, ka bi nej steli. Nej so jim povödali, zavolo toga pa smo dosta lidi zgübili,« je biu gvüšen naš sogovornik in cujda: »Lidam želejmo vplivati na düšo, na srcé: ne pozabi, ka si sévalon, ka si naš. Leko, ka več ne gučiš slovenštji, de sta pa tvoj dejdek pa babica tój v Porabji. Vidiš pa čütiš, dej maš korenjé,« je

tomačo predsednik DSS, šteri vüpa, ka leko pridejo do nauvi lidi, šteri bi z veseldjom ojdli na srečanja v domanjoj krajini.

Karel Holec je optimist, računa na najmenje štiri gezero Slovincov. »Če tau vtjüppride, tü ne smejmo dolasesti, moremo titi tadale. Nauve lidi trbej kontaktérati, je potegnüti, samo tak se leko naša slovenska rejč dale dá. Kulturo se ne more erbati, vsakša generacija se go more znauvič navčüti.«

Predsednik krovne organizacije brodi, ka samo tak leko krepši gratamo, če nas je dosta. »Čenas je vsikdar menje, kak te leko zmišlavamo: zozidamo vse, lüstva pa nejga. Te do Vaugri sejdli v naše inštucije? Nej. Vsi razvojni programi so zatok, aj nam pomagajo. Tistim, steri smo Slovenci, ka bi tój ostali, ka bi nas več bilau. Tak leko delamo, tak smo leko optimisti,« je tapravo naš sogovornik, šteri misli, ka se more za Slovence zglasiti tisti tö, šteroma je samo mati Slovenka ali samo oča Slovenec.

»Vejmo, ka štjémo, nejga časa, ka bi čakali,« smo čüli od Karla Holeca, šteri je cujda, ka ma dostakrat pravijo, ka preveč vse na gnauk dela in preveč front opéra. »Dvajsti-trestí lejt je odišlo. Vseposedik moremo delati več, vej pa vidimo, ka je pomalek-pomalek menje tisti, steri slovenštji gučijo. Ka se leko napravi, se more naprajti zdaj pa brž. Moremo titi dale, če néde, pa probati ovak. Zdaj je tisti čas, ka se štje dá kaj naprajti, če štje deset lejt počakamo, de dosta bole teško. Pa če de se sploy štje leko kaj naprajlo.«

(Kejp na 1. strani: Filona mlin v najvejšoj porabskoj vesnici je DSS dojküpila s pomočjavu Razvojnoga programa Slovenskoga Porabja - zidino škéjo obnauviti s penezami iz Slovensko-madžarskoga skupnoga sklada.)

-dm-

fotografije: arhiv DSS

Pri nas na Vogrskom se tašo ne more zgoditi kak v Avstriji ali Sloveniji, ka zaman maš dolanapisano ime vasi, kama se pelaš, itak leko zablaudiš. Tau je zato, ka več taši vasi so, stere se gnako zovejo. Na primer v Sloveniji je več taši vasi, stere se Markovci zovejo. Markovci pri Ptujju, Markovci na Goričkem, pa ranč tak na Gorenjskem tö majo tašo ves, stera se Markovci zove. Zavolo toga, če zablaudiš, iz par kilometrov tak nagnauk več stau leko napraviš. Na Vogrskom vsakša ves svojo ime ma, negata dvej taše vesi, steri bi se ranč tak zvali. Tau istina, ka naletja se leko zmejšamo tašoga reda, gda je samo edna črka razlika, kak Ófalu pa Orfalu, Aka, Ajka ali gda so gnake črke samo malo ovak vküpsklajene kak Acsád pa Adács. V Železni županiji mamó edno tašo ves, stera je naj, depa nej zavolo najlepšoga ménja, zato ka tau je ves Istenmezeje (Božja njiva) v županiji Heves.

V Železni županiji mamó ves Chernelházadamonya, stera ma najdukšo ime na Vogrskom, vsevküp 17 črk. Depa tau je samo zdaj tak, zato ka prvin so vesi Reformátuskovácsháza, Nemesboldogaszonyfa pa Péliföldszentkereszt dugšo ime mele, samo te vasi so gnesden več nej samostojne. Te vasi so nin nej, če tau gledamo, ka je edna taša ves, stera 58 črk dugo ime ma. Ta ves se tak zove, ka Llanfairpwllgwyngyllgogerychwyrndrobwllllantysiliogogoch, najdemo go v Severnem Walesu.

Depa ranč nej baja, ka nejnamo taše vesi, stera bi tak dugo ime mejla, zato ka zavolo toga bi dosta težav meli. Mislimo samo na tau, kak velka tabla bi bila pri poštiji, gde bi tau dugo ime leko goranapisali.

Karči Holec

OD SLOVENIJE...

V državnem zboru po novem le pet strank

Po 99,68 odstotka prešteti glasov (volilna udeležba je bila 69,71-odstotna) je največ glasov (34,54%) na tokratnih državnoborskih volitvah prejela stranka Gibanje Svoboda, ki naj bi imela v parlamentu 41 poslanskih sedežev. Sledi ji stranka SDS, ki ji je glas namenilo 23,53% volilnih upravičencev, v parlamentu pa naj bi sedelo 27 slovenskih demokratov. Parlamentarni prag sta prestopili še stranki Nova Slovenija (6,85%) in Socialni demokrati (6,65%). Prvi bodo imeli v državnem zboru osem poslancev, drugi sedem. V parlament se je prebila še stranka Levica, ki prejela 4,38 odstotka glasov, v hramu demokracije pa jo bo zastopalo pet poslancev. Na volitvah pred štirimi leti je bilo v državni zbor uvrščenih devet strank, leta 2014 pa sedem. Na dokončne neuradne izide parlamentarnih volitev bo treba počakati do 3. maja, novi sklic državnega zbora pa se bo na ustanovni seji predvidoma sešel 10 dni pozneje, 13. maja.

Gibanje Svoboda, ki se opredeljuje kot sredinska do levosredinska stranka in zastopa ideje zelene politike ter liberalizma, je bilo ustanovljeno 26. januarja letos. Predsednik stranke Robert Golob, ki je izide volitev spremljal od doma, saj je zaradi okužbe z novim koronavirusom še vedno v izolaciji, je v svojem videonagovoru dejal: »Rad bi izrazil občudovanje vseh, ki ste prišli na volitve. Take udeležbe nismo beležili 20 let in to pove vse. Ljudje res hočejo spremembe in zapajo v nas, da te spremembe lahko prinesemo. In ne pozabiti: iz zaupanja prihajajo pričakovanja in odgovornost. Danes ljudje plešejo, čakam, da boste vi začeli plesati, ampak jutri se začne nov dan in bomo začeli trdo delati, da upravičimo zaupanje. To je naša zaveza vsem našim ljudem, ki so nas podprli. Svoboda! Nimam več kaj dodati, gremo plesati!«

Aleš Balažič - predsednik Kulturnega društva Lipa

»Morem povedati, ka si v naši vesnici vsi pomagamo«

V Lipi, stera leži v ravninskem tali Prekmurja in je samo štiri kilometre vkraj od Bóltinec, sam se v s slamo pokritom cimpranom rami pogučavala z Alešom Balažicom, predsednikom kulturnega društva v tej vesnici. Prva mi je povedo, ka za té ram, steri je tak napravleni, kak so bili rami v Prekmurji inda svejta, skrbi bóltinski Zavod za turizem, kulturo in šport. Pauleg toga, ka ga nūcajo domanja društva, leko lidge ram vzemejo tudi v arendo, če majo kakše menše slavje, vej pa gé mesto, ka si za stolom leko dojsede do največ 30 lidi. Aleš Balažič je predsednik Kulturnega društva (KD) Lipa, stero de letos svetilo 40 lejt. »V začetki je deliivo mešani pevski zbor, steri pa je na žalost sledkar enjo delovati, so pa zdaj aktivni ljudski pevci. Zdaj jih mam osem, pa bi bili radi, če bi najšli ške kakšoga nauvoga pevca. Zanimivo je, ka je v okviri na-

skupini.

Aleš Balažič je predsednik kulturnoga društva v domanji vesnici grato samo par dni pred tistim, ka je leta 2020 vövdarila epidemija nauvoga koronavi-

Aleš Balažič (Kejpi: Silva Eöry)

rusa, zavolo stere se je te celi žitek dojstavo: »Po pou leta smo vidli, ka de tau ške neka cajta trpelo, te pa smo si vözbrodili, ka mo svoje aktiv-

Aleš Balažič (stoji drugi z leve strani) je tudi član törniškoga kulturnoga društva Štefan Raj, gé pleše v folklorni skupini (Kejpi: osebni arhiv Aleša Balažica)

šoga društva delovala tudi šahovska skupina. Ovak pa mam gnesden ške dramsko skupino, stera se zove Veseli vandrovci. Tau skupino vodi domačinka Mojca Adanič Jerebic. Mam deset do dvanajest članov, odvisno od igre, stero špilamo,« je raztolmačo sogovornik, steri tudi sam špila v dramski skupini. Zanimivo je tudi, ka je aktiven tudi v törniškom kulturnom društvu, vej pa pleše v njihovi folklorni

nosti preselili na internet. Mam svojo stran na Facebooki, na steroj smo začnoli objavljati škeče. Prvoga smo posneli na avtobusni postaji, gé sta dve naši članici odšpilali škeč o dvej sausedicaj. Lani marca smo za materinski den pripravili virtualno proslavo, na steroj so sodelovali naši ljudski pevci pa gledališka skupina in tudi deca, stera tudi sodeliivlejo v našom društvu. Konec pre-

minaučoga leta smo na prvo adventno nedelo, gda smo na začetki vesnice običajno postavljali velki adventni venec, pá posneli škeč. V pauvöre je bilau besedilo napisano, posneli smo škeč in ga dali na internet. Trnok smo bili veseli, ka si ga je samo prvi keden poglednole že več kak 12 gezero lidi. Lidge so nam napisali, ka škejo ške več takšnih škečov, tak ka smo jih te posneli ške več, pa si jih ške gnesden leko lidge poglednejo.«

Letos, gda žitek pa pomalek dé v kelkotelko normalne tire, so pauleg virtualnih aktivnosti za materinski den že pripravili proslavo s kulturnim programom v živo. Tudi dramska skupina se je notpokazala z nauvo igro z naslovom Gostilna.

Aleš Balažič je gorraso v držini, v steroj so vsi aktivni. Oča je biu aktiven v krajevni politiki, pa tudi on je biu pred lejt predsednik kulturnoga društva, mama pomaga v Karitasi v törniški župniji, brat pa je gasilec. »Po zgotovljeni srednji šauli sam odišo v Ljubljano, gé sam študero varstvo okolja in komunalno. Gda sam leta 2013 prišo nazaj domau, sam se tudi ges pa aktivno vključo v delo domanjih društev, najbolje kulturnoga,« je ške raztolmačo sogovornik, steri si je delo najšo v sausedni vesnici, v Odrancaj, v fabriki Carthago, v steroj autodome delajo: »Z delom sam zadovoljen, tudi zavolo toga, ka delam samo predpau dnevom do drüge vöre zadvečarka, in tak mam te zadosta cajta za kulturo in ške drüge stvari, stere me zanimajo. Morem povedati, ka si v naši vesnici vsi pomagamo. Ge sam tudi član turističnoga društva, delam pa tudi v krajevni skupnosti. Se pravi, gda mam kakšo prireditev, te vsi

vküper stauipimo.«

Zatau ka je Lipa znana po krumplinaj, organizerajo tudi dvej prireditvi, sterivi sta povezani s tem pauvom. Prva je langašijada, tekmovanje v peki langaša, stero turistično društvo organizera prvo nedelo v meseci junijuši, fotbalski klub pa meseca julijuša pripravla Krumplovo nauč. »Radi demo na izlete in srečanja, pa tudi na prireditve ob svetovnom dnevi krumplinov. Ovači pa naše turistično društvo skrbi tudi za tau, ka je naša vesnica, v steroj žive okauli 600 lidi, lepau vrejdvzeta. Sadimo rauže in lepšamo okolico. Mam pa tudi plane, ka bi vrejdvzeli ške središče kraja. Tü je tudi športno igrišče, pri sterom do se vrejdvzele nauwe slačilnice, pauleg toga pa mo napravili ške en pokriti prireditveni prostor, tak ka nam te nede več trbelo postavljati šatorov, gda mo meli kakšo vekšo prireditev. Pauleg toga

Gorzravnani kak pozvačini (Kejpi: osebni arhiv Aleša Balažica)

mamo eno staro bautu, v steroj je zdaj krčma. Tü bi radi v nadstropji, gé je inda svejta bila šaula, napravili hostel, se pravi sobe za prespati. Tak ka se pomalek razvijamo,« je na konci ške cujdau Aleš Balažič.

(Kejpi na 1. strani: Sogovornik pred cimpranim ramom v Lipi (Kejpi: Silva Eöry))

Silva Eöry

Kejpi: Silva Eöry in osebni arhiv Aleša Balažica

Fajfarge

Po tistom, gda so španjolski mornarge s svojimi šiftami najšli Meriko, je grtūvo dvan (tobak) furt bole prilūblen po cejloj Evropi. Sprvoga so ga kadili v fajfi (pipi), cigrejklinge so naprejprišli dosta kisnej. Oprvim so začnili fajfe kaditi v Englandi, gde so z dvana vsefelé aromatične mejšani-

na Gorenjskom, v Višnjaj na Primorskem in v Krki na Dolenskom.

Na začetki 20. stoletja je v Gorjušaj živelo 339 lūdi, od toga je bilau 14 fajfarski majstrov. Nej so pri vsakšoj iži delali kompletne pipe, vej se je pa nej vsikši na vse razmo. Ništerni so rēdili samo en par talov in je

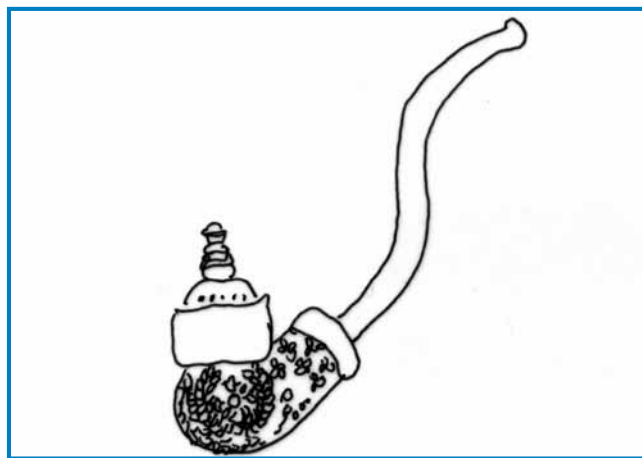
kūpo. Majster je emo v svojoj delavnici vsefelé škéri, za lejs je nūco žage, male sekére in naužce. Delo je z dletom tō, cejv od pipe pa je vōzvrto z ednim ostrim drautom. Gda je kinčo in kauvo fajfo, je naprejvzeu večféle klapačov, klejšče, nakvalo, škarce in lesene reliefne modele.

Najbole žmetno delo je bilau - in je eške gnes - narediti železen parkovač, zvūn toga

priliko napravljena v formi edne rauke, štera drži pipin koteu. V novejši časaj so se fajfarge trūdili, ka bi vōnajšli nauve forme: takša je bila med drūgimi »djagarska fajfa«, pri šteroj je bila cejv nutdjana v edno srnjakovo orau. Kauli gorenjske vesnice Moravče so tō rēdili pipe, samo nej tak na veuko. Nej so je tak sploj okinčali, so pa je vōzrezali v formi stvarin (psa, mačka, kokauta,

»Koteu« gorjuške fajfe - dostakrat so ga okinčali z motivom fčele, kauli nje pa s tzv. »ušmi« (falati bisera)

Gorjuško fajfo »s turnam« so znali narediti samo najvejši majstri - na parkovači je mejla eden mali železen tōrem

ce tō redili. Sledik je kajenje prišlo prej v Holandijo, te pa eške v drūge evropske rosage. Gnesnedén leko po bautaj kūpimo fajfe od vsefelé materialov: lesene, železne, glažojnatne ali porcelanske. Najstarejše pipe so bile od žgane ilojce, v šteraj so zelišča kadili že duga stoletja pred tejm, gda so na starom kontinenti spoznali dvan. Indašnje so bile fajfe s kamla ali železa ranč tak, kisnej pa so je začnili rēditi z lesá in porcelana tō. Pomalek so dobile pipe vsefelé forme in veličine, začnili pa so je kinčati ranč tak.

Gvūšno vejmo, ka je prausno lūstvo vseposedik po Evropi fajfo kadilo že od 18. stoletja dale. Tistoga ipa so - zvūn varaški delavnic in fabrik - pipe rēdili ništerni veški majstri tō, na Slovenskom so najbolle erični med njimi živeli v gorenjskoj vesnici Gorjuše nad Bohinjom. Zvūn nji so se s tauv meštrijov spravljali eške kauli Moravč in Poljan

delavci pa so kūjali vaugeldje ali vōsekli lejs. Domanji Gorjušci so se spravljali z birkami, kozami in kravami, vej so pa živeli v plaminaj, gde so nej mogli grūnt delati. Žito in kukarce so mogli kūpūvati, vej so je pa nūcali za gesti. Ka bi si zaslužili peneze, so rēdili in odavali pipe.

Eden fajfar je leko vsakšo pipo za ovaško cejno audo: kauli leta 1900 je za edno prausno »žbalco« daubo edno avstrijsko krono, za eden lepši »fajfur« edno krono pa pau, za najbolle erično »čedro« pa dvej-tri krone. Če je fajfa na parkovači mejla eške eden tōrem tō, njeno tejlō pa je bilau okinčano z biseri (gyōngyōk), je leko majster za njau zaračuno več kak štiri krone. Pipe so vleti rēdili na pašnje-ki, največkrat pa doma vzimi, gda so nej meli delo na pauli, v plaminaj ali v lesej. Če je biu nekak slabšoga zdravdja in je drūgo nej mogo delati, je cejlō leto fajfe rédo, ka bi si leko krū

pa eške okinčati fajfo s falati školjkinoga (kagyló) lopinja ali biserov. Tau drauvno kinčanje so gorjuški majstri zvali »ušī«, svojo tehniko pa »štikanje« (bila je skor takša kak intarzija). Fajfar je vōzrezo in vōzbrūso falat školjkinoga lopinja, te ga pa nutpotisno v pipo. Ništerne gorjuške pipe so bile tak na gausti »štikanje«, ka se je lejs več ranč nej vōvūdo. Kinčanje je bilau napravljeno na železni parkovačaj tō, če pa je kūpec proso, je majster med bisere nutpotežo prve litere njegvoga imena ali simbol njegve meštrije tō.

Do konca 19. stoletja so gorjuške fajfe na veuko odavali po cejlom Kranjskom, depa na Koroškem, Primorskem in Štajerskom ranč tak. Najbavški majstri so meli svoje kūpce v Istriji in Dalmaciji, pa dale v Englandi in Meriki tō. Tistoga ipa so Gorjušci odali od 3000 do 3500 pip na leto.

Té flajnsni gorenjski majstri so vōnajšli posabne fajfe ranč tak, cejv »višnarce« je bila na

kokauši, ftiča).

Na začetki 20. stoletja je odavanje gorjuški pip pomalek na nikoj prišlo, majstrov je tō furt menje bilau. Gda so se sodacke povrnali s front prve svetovne bojne, so s sebov prinesli fajfe s porcelana, štere so v veuki serijaj rēdile avstrijske, češke in drūge fabrike. Gnauk so samo Gorjušci žalostno na pamet vzeli, ka je »cigrejkli vōskopo pipin grob«. Če pa je nekak donk austro pri fajfi, go je že ovak kado kak prva, gorjuške pipe so več nej bile dobre za prave kadilce.

Gnes so gorjuške fajfe v prvom redej okrasni predmeti (díszártgyak), tau leko vidimo s toga tō, ka so majstri začnili rēditi držala za nji. Furt bole so se trūdili, ka bi se njine pipe povidle kūpcem, zatok so pomalek tanjali indašnjo tradicijo. Zatok najdemo tau erbo v našom cajti zvekšoga več samo po muzejaj.

-dm-
ilustraciji:
Marija Kozar

... DO MADŽARSKE

Márki-Zay bo ustanovil novo stranko

Péter Márki-Zay, ki je bil nosilec opozicijske liste na zadnjih parlamentarnih volitvah, je v svojem govoru za veliko noč najavil, da bo ustanovil novo sredinsko-desno stranko. Stranka bo temeljila na t. i. krogih Kossuth, ki so zdaj osnovne celice njegovega gibanja z imenom Madžarska je država vseh nas. Kot je povedal, po porazu opozicije se je v te osnovne celice včlanilo več kot dva tisoč novih članov. Prepričan je, da se v sedanjem sistemu z združeno opozicijo ne da zamenjati vlade. »Tisti, ki zdaj misli, da se s podobnim sodelovanjem opozicije čez štiri leta da zamenjati vlado, legalizira sedanj sistem, celo potrjuje, da so bile zadnje volitve demokratične, čeprav niso bile,« je izpostavil.

Stranko želi kar hitro postaviti na noge, saj želi, da bi na volitvah v Evropski parlament leta 2024 že kandidirala. Svojo stranko vidi v Evropski ljudski stranki.

Zunanji minister v Ankari

Prva povolitvena pot je madžarskega zunanjega ministra Pétra Szijjártó vodila v turško glavno mesto Ankaru. »Razvijanje sodelovanja med Madžarsko in Turčijo je zmeraj bilo v centru naše zunanje politike,« je izpostavil in dodal, da ostane tudi v prihodnje. Zagotovilo za to je zmaga vladnih strank na volitvah. S svojim turškim kolegom sta poudarila pomembnost strateškega partnerstva, posebej v sedanjih gospodarskih in varnostnih izzivih, ki jih je povzročila ukrajinska vojna. Madžarska visoko ceni prizadevanje Turčije za mirovna pogajanja med Rusijo in Ukrajino. Na obisku sta zunanja ministra skupaj položila temeljni kamen za novo madžarsko veleposlaništvo v Ankari.

ŽIR, KRÜJ PA MESAU JE ZAPREJTO BILAU

Kovačina Erži, po možej Soós, v Varaši živejo, depa v Sakalovci so se naraudili

prazen, nišnje se ne drži več tam.«

- *Kelko je vas mlajšov bilau?*

Erži je dvanajsetkrat po pau leta delala pri sestri v Meriki. Sestrina družina je tam pekeraj mejla

»Osem nas je bilau mlajšov, zvün nas te še oča, mati, baba pa dejdek sta z nami živela, vsevküp nas je dvanajset bilau. Tau, ka nas je tak dosta, se je najbola vsigdar te vidlo, gda smo k stauli vseli.«

- *Kak vas je telko mesto melo v iži, gda ste spat šli?*

»Eden na drugom smo

pa gorarasli. Doma je njij dosta bilau, osem mlajšov, mati, oča, dejdek pa baba, vsevküp dvanajset. Na dvauji posteli so štirdje spali, tak, ka ednoma nauga, drugoma glava bila na vankiši. Mati je mesau, žir pa krü v klejti mejla tazaprejto, ovak bi telko mlajšov tak nagnauk vse podjelo. Oča so foringaš bili, oni so služili, mati so pa z mlajšami doma bili.

- *Erži, v Sakalovci gde ste vi doma bili, gde je vaš rojstni ram?*

»Tam, kak je kulturni daum, tam smo šli tadola k potoki, tam smo se mi držali. Doma pri rami smo vsigdar meli rece, gda je povaudan prišla, večkrat se je zgaudio, ka tak fejest voda tekla, ka je nam voda rece odnesla. Ribe smo vsigdar s košarom vögrabili, vekše smo vöpobrati, male smo pa nazaj nutra v vodau zlüčali. Te je vsigdar voda tekla v potoki, zdaj je največkrat že vöposenjeni.«

- *Vaš rojstni ram še stoji?*

»Še stodji, depa od tistoga mau, ka je brat mrau, je

spali, tak ka eden je glavau emo na vankiši, drugi noge. Zato smo spali tak ta-nazaj, aj štirdje mesto mamo na dveje posteli.«

- *Kelši ste bili v redej med mlajši?*

»Dja sem sedma bila, od mene je samo eden pojep

Erži kak sneja

bijo mlajši. Je eden kejp, gde nas je šest mlajšov s starišami pa z babov dolavzeto. Dveje deklet falite, najstarejša, stera je leta 1956 v Meriko odišla, pa tista, stera je na Gorejnjom Seniki služila.«

- *Kak tau, ka je samo najstarejša sestra odišla v Me-*

riko, drugi nej?

»Zato ka drugi smo še mali bili, najstarejša sestra je tü samo 16 lejt stara bila. Depa te je ona že odla s Šöminom, gda sta obadva v Meriko odišla, sledkar je te tak njeni mauž grato. Dja sem dostakrat odla tam vanej pri njija v Ameriki, vejn desetkrat.«

- *Vas je vsevküp osem bilau, kelko vas žive še s tauga?*

»Pet nas žive, zato ka edna sestra je mrla pa dva brata.«

- *Gde so drugi bratje pa sestree?*

»Edna je v Meriko odišla, edna v Rábafüzes, tretja Dunaujváros, drugi smo pa tü doma v Porabji ostali.«

- *Ka so vaši stariške delali? V fabriko so odli ali doma so gazdüvali?*

»Oča je dva konja emo pa v foringo odo, mati so doma na gazdiji delali. Mi smo doma vse pripauvali, ka je nam trbelo cejlo leto za do-manji tau. Moja mati so v bauto nej odli. Vsikšo leto smo edno svinjau zabadali pa tau je moglo dojtii cejlo leto, od zabadanja do zaba-

Z možaum

danja. Mast, mesau, kröj so zaprejti bili, nej smo smeli telko djesti, kelko smo steli, zato ka te bi brž sfalilo. Ka misliš, gda nas je osem mlajšov bilau, djeli smo tak kak vukauvdje.«

- *Vi ste kak dugo bili doma pri starišaj?*

»Sedemnajset lejt stara sem bila, gda sem se oženila pa sem v Varaš prišla. Vsevküp 54 lejt sva z možaum vküper živela. On je ovak s Farkašovec bijo, samo njegvi stariške so leta 1956 te ram

tjüjo, peko, vse, ka je trbelo.«

- *Gde so vaš mauž delali?*

»V kosavnoj fabriki, dja pa v židanoj fabriki dočas, ka so me nej taposlali. Potejm sem v več mejstaj delala, največ v Meriki.«

Njina družina v Sakalavci je vólka bila. Bilau nji je osem mlajšov. Na kejpi stara baba, mati (Lina tetica) oče (Cica bači) pa šest mlajšov

küpli pa tak so se te se spakivali.«

- *Gde ste meli gostüvanje?*

»Gostüvanje je pri nas doma bilau, depa mi smo duplansko gostüvanje meli. Zato ka dja pa moja sestra sva nagnauk mele zdavanje. Moja mati je prajla, ka baukše, če obadveje vküper mave, zato ka te falejše bau, z edno ceringov obadvajo tanapravimo. Velko gostüvanje je bilau, cejla varaška pihalna godba (fúvószenekar) pa Makoš banda sta nam igrate, zato ka moj mauž je v obadveje bandi igro.«

- *Dobro gostüvanje je bilau?*

»Fejst dobro gostüvanje je bilau, depa vnoči se je tak dež lejvo, ka smo vse mokri bili pod šatorom. Tau so prajli, če na gostüvanji dež dé, te nede dobro tisto življenje. Depa, hvala Baugi, zato je vse dobro bilau, zato ka 54 lejt sva živela vküper. Ne povejm, ka vsigdar je vse lejpo pa dobro bilau, depa zato itak sva vödržala eden pri drugomi. On je dober človek bijo, on je doma vse tanapravo, gda sem dja delala, puco,

- *Kak ste taprišli?*

»Moja sestra je v Meriki mejla eden pekeraj, tam sem delala. Najprvin te, gda sem 46 lejt stara bila. Vsigdar je tak bilau, ka pau leta sem vanej v Meriki delala pa te sem na pau leta zavolo vizuma nazaj domau prišla, tau je dvanajsetkrat tak bilau.«

- *Dobro je bilau v Meriki delati?*

»Ka aj povejm, tam je ranč tak trbelo delati kak pri nas doma, zaman sem bila pri sestri. Depa mogla sem delati, zato ka te so se mlajši včili pa trbelo je peneze, mauž je pa te že invalid bijo. Dostakrat sem tašo domotožje mejla, ka bi vejn pejški domau prišla, zato ka dja se tam delala, familija je pa doma na Vogrskom bila.«

- *Kelko mlajšov mate?*

»Edno dejklo pa enga pojba. Pojep se je na Dunakeszi oženo, dejkla je v Varaši ostala.«

- *Kelko vmukov mate?*

»Štiri vnuke pa tri pravnuke, namé tej mlajši goradržijo, če bi oni nej bili, ranč ne vejm, ka bi delala.«

Karči Holec

Od inda v gnešnji čas

PRIPOVEJSTI O SLOVENSKI KRAJINAJ

Na rejdku se kakša vesnica ali varaš najde, od steroga ménje tak nagnauk nam povej, zakoj se tak zové. Gnes ranč v takšo ves demo, po steroj se tó kaut ali kikel zové. Tau je mala krajina, depa v sebi velko srce nosi. Vse tau pa zavolo lidi, steri tam živejo.

Razkrižje

V občini Razkrižje, po njeni vesnicaj – Gibina, Kopriva, Šafarsko, Šprinc pa Veščica – malo ménje kak 1300 lüjdi živé. Depa v toj mali krajini na raubi velke Prlekije čüda vsega se leko najde. Se leko od inda pa vse do gnešnjoga časa najde pa se od toga povej tó. Arheologi so kakši štiridesajt lejt kopali više

živeli. Gvüšno, ka svoje njive so meli, depa skrak vesi voda teče. Gvüšno, ka ribe so si lovili, divjačino tó, meli pa so že svoje domanje živali. Srejdí vesi se je v zemlej velki čaren kraug pokazo. Gda so tadale kopali, zemlo strüjgali, so gorprišli, ka je tam velka peč stala. Velka peč, v steroj so si krüj pekli, mesau pa ribe tó. Takšo se reisan na

Gnes na istom mesti so en tau indašnje vesi njeno rekonstrukcijo napravili. Turisti se trno radi tam stavljajo. Leko si poglednejo, kak so lidgé 5500 lejt nazaj živeli. Vej se zgoditi, ka domanji lidgé vam eške takši krüj spečejo, kak so ga indasvejta delali

potoka Ščavnica pa tam rejsan dosta vsega vöskopali. Zemla je vse več pa več vejdlá pokazati, vse tisto, ka je 5500 lejt nazaj

rejci zgodi. Zvekšoga so iz tisti časov bole grobe najšli. Tau pa, ka cejlo ves najdejo, se ne zgodi tak nagausti.

Na Razkriškóm dosta staroga leko najdemo. Vcejlak nauva pa je pikejča grajka, stero je v velkom straji pred migranti slovenska soldačija postavljala. Ja, v modernoj Evropi tau trno lagvo vögleda. Kak bi nazaj v tisti čas socialističnoga pa kapitalističnoga talanja Evrope prišli. Pa tau na granici, ka je nigdar nej granica bila. Lidgé z Hrvaške pa Slovenije v toj krajini skur gnako gučijo, se med seuv ženijo, pajdaše majo, eden k drugomi ojdijo

tam stalau. Dosta črejpa so vöskopali, pomalek pa so gor prišli, ka je tam ves bila. Tam so rami stali, v steri so lidgé živeli. Vse bole so arheologi že vedli, ka so lidgé delali, od čega so

Po brgaj više Ščavnice pa reke Mure se eške itak kakši trno stari črejp vö iz zemle pokaže. Zvekšoga, gda se na paulaj dela. Depa gnesden v Sloveniji arheologi samo eške na tisti

mestaj kopajo, gde se kakša nauva poštija dela ali pa se nauvi rami zidajo. Ta turistična atrakcija je srečo mejla, ka so indasvejta eške pejnezi za

velke Törki lejtali, rame gorvužigali, lidi vmarjali, ene pa za delo daleč odgnali. Depa po legendi aj bi se njim domanji podje prauti postavili, se z njimi

Gda se z oblakov doj pogledne, se vidi, ka poštije so kak eden križ vküper napelane. Tam se križajo, križ naredijo pa se tak ves, ka iz ravnice v brgauve dé, Razkrižje zové. V Razkrižji pa v vesnicaj kaulak njega samo domanji lidgé vejo, kak granica med Slovenijo pa Hrvaško dé

takšo delo bili. Depa najmo zdaj tau, tadale skozi čas razkriške krajine demo. Kak nam imena vesnic pripovedjajo, naši stari Slavi so se tam že davnik naselili. Gvüšno, ka so oni tó v velki Muri pa menjši Ščavnici ribe lovili. Pa uni so tó vodau iz stare vretine pili. Gnes se Ivanov izvir-Ivanova vretina zové. Kak so ga naši stari zvali, se je v časi tapozabilo. So pa više te vretine svoje sveto mesto meli, trbišče se zové. Od toga smo že v Pripovejsti od stari Slavov pisali. Trbišče je mesto, na steroj je trbelo kakšomi slavskomi bogej dar prinesiti, kakšoga kokauta ali birko zarezati. Kak povejdano, travniki više vretine domanji lidgé eške itak trbišče pravijo. S tejm eške zavole staroslavške mitologije živé. Nej ka bi lidge eške tak vörvali, kak so naši stari indasvejta, tau nej, depa v pripovedjanji eške takše živé. Od toga je dosta píso pa eške piše pisatelj Vlado Žabot. V vesi Šafarsko se je naraudo pa že kak pojbič je vse takše poslúšo, pa po tejm tau nut v knjige napiso.

Ena od Žabotovi knjig se Stari pil zove. Pil je križ, steri skrak poštije stoji. Pa smo se znauva pri eni drugi, nej tak stari, legendi stavili. Té stari pil najbolje za istino v vesi Gibina stodji. Po njem se eške krčma zové. Vejmo, ka tam so indasvejta na

na velke bili. V tom bitji aj bi rejsan dosta Törkov na nikoj djali. Po tejm so je na küp zmetali pa je z zemlo doj pokrili. Eden velki brejg aj bi iz toga grato. Skrak njega so pil-križ dali postaviti. S tejm bi je Baug aj varvo, ka vrazži Törki več nigdar v njivo krajino ne pridejo. Gnes na brgej, v sterom aj bi čunte vrazžih Törkov prnele, krčma stodji. Kak aj bi se ovak zvala kak pa Stari pil.

Krajina, po steroj gnes ojdimo, je vnauge gospodare mejla, vnaugi so jo škelí meti. Vküper s Prekmurjom so jo krali iz Budima za svojo meli. Hrvati so

Eni tomi, po starom konzervejranomi gestiji, tünka pravijo, drugi čeber, kibla pa tibla tó, depa nej važno, kak se zové. Najbole naprej valaun je tau, ka nebesko dobro spadne

krajino že za svojo vözglasili. V njivi cerkvi svetoga Janeza Nepomuka se je vse do 1994. leta po hrvaški krstilo, zdava-

lo, pri veronavuki gučalo, se v toj rejči cerkvene knjige pisalo. Tau pa vse zatoga volo, ka ta krajina je pod velko püšpekijo Zagreb spadnola, vseeno, ka je v Sloveniji bila. Kuman po tejm so v cerkev slovenski plebanoši prišli, püšpekija v Maribori je za nji prejnja gratala. Razkriški kikeu gnes za trno lej-poga vala. Vnauge pauti zmejs med goricami pelajo, človek se leko stavi pa si kaj rejsan dobroga spidje pa žmanoga pogej. Lidgé radi dajo, z dobre vole kaj natočijo, iz kible masau vövze-

Vlado Žabot je trno poštvüvani pisatelj. Njegva domanja krajina je zibel za skur vse njegve knjige. Knjiga Volčje noči-Vukeče nauči pa knjiga Sukub sta svoje pripovejsti v staroslavski mitologiji najšli

mejo pa narejžejo. Vsigdar pa se stara nauta popejva, se stare pripovejsti prpovejdajo. Leko bi

prajli, ka krajina kak vsigdar s svojimi starinami vküper živé.

Miki Roš

PREDSTAVITEV POHORSKIH STEKLARN

Pokrajinski muzej v Mariboru je z otvoritvijo občasne razstave »Narejeno na Pohorju« obeležil letošnji Prešernov dan in

kartuzijanskem samostanu. Tamkajšnji steklarji in steklobrusci so bili predvsem Čehi in Nemci. V 18. in 19. stoletju pa so nastajale gla-

proizvodnji stekla in umetniških tokovih na področju oblikovanja in krašenja stekla v Evropi, še posebno, ker mu konkurenčnosti v primerjavi z vodilnimi češkimi, francoskimi in angleškimi proizvodnimi središči tega ne bi pripisovali zaradi obrobne lege njegovih steklarn. Bil je nadarjen vodja, ki je okrog sebe zbral in vodil steklarske specialiste.« (V. Varl 2004-I: 78.)

Benedikt Vivat je odraščal med steklarji na Rakovcu in se tu leta 1809 poročil s hčerjo tamkajšnjega steklarja. Že v obdobju, ko je bil še lastnik glažute Ignacij Novak, je Vivat opravljal pomembna in odgovorna dela: kot steklarski pomočnik, kot mojster izdelovanja steklenih šip, bil je direktor

oz. obratovodja, zadnjič pa je tukaj omenjen leta 1826. Vmes je delal še v Žusmu pri Kozjem in vodil glažuto Langerswald. Z lastnikoma obeh glažut, ki ju je vodil, Ignacijem in Rajmundom Novakom, je bil očitno v dobrih odnosih, saj mu je slednji po izredno ugodnih pogojih odprodal glažuto na severni strani Pohorja: kupil je steklarstvo Langerswald z gozdom vred, nato še steklarstvo pod Klopnim vrhom in si že takrat zagotovil gozd za preselitev glažute v dolino. To steklarstvo je v 1. polovici 19. stoletja opustil in jo preselil k novoustanovljeni glažuti »Benediktov dol« ob Lobnici; opuščeno steklarstvo pa večkrat zasledimo kot »stari Benediktov dol«. Mož je bil zelo nadobudnega duha, saj je glažuto ponovno oživil, tako da je obrat deloval nepretrgano. Zaposloval je približno 200 ljudi, ob tem pa je ustanovil tudi zasebno šolo, v kateri so se izobraževali otroci iz steklarskega naselja. Za vaške steklarske šole je bilo tudi značilno, da so jih učili tujih jezikov, predvsem češko, nemško in italijansko za trgovanje v tujini. V njegovi glažuti so izdelovali vse vrste navadnega in svetlega stekla, šipe za okna, steklenice, kozarce za pijačo in najfinerše kristalno steklo ter posodje iz rubinastega stekla. Proizvajali so tudi razne briljantirane, tanko brušene, pozlačene, poslikane in gravirane predmete. 18. stoletje je na splošno po Evropi prinašalo vrsto novih tehnik koloriranja in dekoriranja steklenih predmetov. Tretja Vivatova glažuta je stala dosti nižje kot prvi dve – na Smolnici

ku pri Rušah. Bila je ena najlepših na Štajerskem, vsa nova, z zidanimi stambami in raznovrstnimi napravami. S svojimi izdelki je Vivat

steklarjev.

Pohorsko steklo hranijo tudi različni muzeji po Sloveniji in v tuj-

Detajl z razstave 1

Detajl z razstave 2

Mednarodno leto stekla, ki ga je Organizacija združenih narodov razglasila na pobudo 1500-tih znanstvenikov in ustanov iz 78-tih držav, da bi poudarila znanstveni, kulturni in ekonomski pomen stekla. Razstava avtorice dr. Valentine Varl Bevc z izborom steklenih predmetov in fotografijami Tomaža Lauka predstavlja dediščino steklarstva na Pohorju od 17. do začetka 20. stoletja. Raz-

žute na južnem in severnem delu Pohorja. Na kvaliteto in izdelavo pohorskih glažut so v veliki meri vplivali beneški a še bolj češki mojstri.

Stekleno maso so pohorski steklarji talili v steklarskih pečeh. Izdelke so ustvarjali s postopkom pihanja, ki je bil že od antike naprej najbolj razširjen. Osnovno orodje v steklopihaštvu je bila več

sodeloval in bil znan na mnogih razstavah po tedanji monarhiji ter zanje prejel številna priznanja.

Počasen zaton steklarn na Pohorju so povzročile predvsem visoke cene lesa, ki so zaradi začetka obratovanja fužin naglo naraščale. Edina pohorska glažuta, ki je še obratovala v 20. stoletju, je bila v Josipdolu, ki je svoj obrat zaprla leta 1909. S tem hkrati pa

ni, največja zbirka se nahaja prav v Pokrajinskem muzeju Maribor. Kljub temu da so glažute ustvarjale mnogo uporabnih in okrasnih izdelkov, se je žal teh predmetov ohranilo bore malo.

Razstava v Pokrajinskem muzeju Maribor prikazuje drobce neprecenljivega bogastva, ki je sredi pohorskih gozdov živelo svojo dvestoletno zgodbo. S človeško sapo

Steklenica z zamaškom, stekl. Josipdol

Kozarec in karafa, Stekl. grofa Zabea

stavljeni izdelki pohorskih steklarjev iz bogate muzejske zbirke pa bodo na ogled vse do 14. maja, v pritličju grajske bastije.

Pohorje se razprostira med rekami Dravo, Mislinjo in Dravinjo ter širnim Dravskim poljem. Narava je na tem območju ljudem, ki so se ukvarjali s steklarstvom, nudila čudovite pogoje za njihovo ustvarjanje. Temelj za vsako steklarstvo (glažuto) je bil naravni vir gozdov, torej les, kremenčev pesek in vodna energija. Predhodnica glažut na tem območju je bila v Žičah, ki je obratovala v

kot meter dolga kovinska cev, v katero je steklar ob nenehnem vrtenju pihal in na spodnjem koncu oblikoval izdelek. V prvi vrsti je potrebno v razvoju pohorskih glažut izpostaviti ime Benedikta Vivata, ki je v zgodovini steklarstva na Pohorju najslavnejše in največkrat omenjeno ime. Gre pravzaprav za Benedikta Vivata starejšega (imel je sina soimenjaka), ki je živel med leti 1786–1867 in bil lastnik treh glažut na severnem Pohorju, ki so bile ene najpomembnejših na nekdanjem Štajerskem. »Z gotovostjo je bil specialist in izvedenec v

Šilca, pohorsko steklo

je zamrla tudi več kot dve stoletji trajajoča tradicija steklarstva na Pohorju. Na žalost se ni ohranila nobena steklarska peč, od nekdanjih glažutarskih naselbin pa stoji le še redke stavbe, za nekaterimi pa se je izgubila zadnja sled. Z zgodovino te stroke se je največ ukvarjal Franc Minarik, ki je objavil njihova imena in dragoceno kronologijo njihovega delovanja. Bil je sin direktorja glažute grofa Zabea v Rušah, ki je bil v steklarski naselbini tudi rojen in je vse življenje zbral bogato ustno izročilo med potomci nekdanjih

izdihane mojstrovine pohorskih pihalcev stekla, z žarki modre, zelene in prosojne, so minile. Neprecenljivo bogastvo je skoraj v celoti izginilo. Kako malo je ostalo za predmeti, ki so na prvi pogled videti sicer lomljivi, a nekako po svoji snovni strukturi trdni. Koliko prelepe krasilne umetnosti se je v koščke razletelo po hišah; kozarcev, ki so potovali iz roda v rod, se prenašali po ženskih linjah, če so jih le skrbno zaklepale v omare in steklene vitrine.

Mojca Polona Vaupotič

**SPORED SLOVENSkih
TELEVIZIJSKIH PROGRAMOV**
**OD 29. APRILA
DO 5. MAJA**
PETEK, 29.04.2022, I. spored TVS

6:25 Odmevi, 7:00 Dobro jutro, Poročila, 9:05 Otroški program, 12:05 TV-izložba, 12:20 Vem! 13:00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13:25 Merjenje časa, 14:30 TV-izložba, 14:45 Prisluhnimo tišini, 15:00 TV-izložba, 15:15 Mostovi – Hidak, 15:55 Osvežilna fronta, 16:20 Infodrom, 16:35 TV-izložba, 17:00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17:20 Ah, ta leta! 17:50 Družina Jazbecjak, risanka, 18:05 Šef doma, 18:25 Vem! 19:00 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 20:00 V petek zvečer, 21:25 Na lepše, 22:00 Odmevi, Šport, 22:40 Kinoteka: Mesto slovesa, 23:15 Kinoteka: Kubrick o sebi, 0:25 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0:50 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 1:40 Napovedujemo

PETEK, 29.04.2022, II. spored TVS

6:00 Napovedujemo, 9:20 Videotrak, 10:30 Dobro jutro, 12:30 Ugriznimo znanost, 13:10 Šef doma, 13:45 Tarča, 14:45 O živalih in ljudeh, 15:15 Na vrtu, 15:55 Ne grem na koleno, 16:50 Migaj z nami, 17:40 Dnevi slovenske zabavne glasbe 2017: Vrhovi, koncert Neishe z gosti, 18:45 Ob svetovnem dnevu plesa: P. I. Čajkovski: Labodje jezero, črni labod, 19:05 Rešite Amazonijo: Deževni gozd gori, 20:05 Bilo je nekoč v Nemčiji, 21:55 Jeklene ptice nad Idrijo, 22:55 Deklina zgodba, 23:55 Videonoč

SOBOTA, 30.04.2022, I. spored TVS

6:25 Odmevi, 7:00 Otroški program, 9:40 Infodrom, 9:55 Skoraj nikoli, 10:20 Varuška nindža, 11:05 Kapucar, 11:20 TV-izložba, 11:45 Ah, ta leta! 12:15 Duhovni utrip, 12:30 Ozare, 12:35 NaGlas! 13:00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13:25 O živalih in ljudeh, 13:50 TV-izložba, 14:10 Podjetno naprej, 14:40 Prisluhnimo tišini, 15:00 Ekipa Bled, 15:30 Rojaki, 16:00 Ambienti, 16:30 Na vrtu, 17:00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17:20 Luka in Lučka, risanka, 17:30 Na lepše: EXPO Dubaj, 17:55 Čez planke: Rodos, 18:57 Dnevnik, Slovenska kronika, Utrip, Šport, Vreme, 20:00 Ljubezen in druge droge, 21:55 Poročila, Šport, Vreme, 22:20 Sedmi pečat: Oroslan, 23:40 Čolite, 0:40 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1:05 Dnevnik, Utrip, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 2:00 Napovedujemo

SOBOTA, 30.04.2022, II. spored TVS

6:00 Napovedujemo, 7:00 Najboljše jutro, 9:00 Spomini: akad. prof. dr. Jože Pirjevec, 11:30 Nova dvajseta, 12:40 Vodni krog, 13:15 Dva vodika, en kisik, 14:10 Avtomobilnost, 15:05 Andre Rieu na Dunaju, 18:00 Ogenj, rit in kače niso za igrače, dokumentarni program, 19:00 Specialna enota Dunaj: Smrt v taksiju, 20:00 Ljubimca in diktator, 21:40 Pesem Amerike, 23:35 Videonoč

NEDELJA, 01.05.2022, I. spored TVS

6:30 Pozdrav iz Idrije: Godbeno društvo rudarjev Idrija, 7:00 Otroški program, 10:55 TV-izložba, 11:20 Ozare, 11:25 Obzorja duha, 12:00 Ljudje in zemlja, 13:00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13:25 V petek zvečer, 14:55 Junaške zgube, 17:00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17:20 Bacek Jon, risanka, 17:30 Nedeljsko popoldne, 18:57 Dnevnik, Slovenska kronika, Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 20:00 Trigrad: Trigrad hiša, 20:55 Intervju, 21:50 Poročila, Šport, Vreme, 22:20 Vrnitev v Reims (odlomki), 23:50 Za lahko noč: Gusar, pas de deux, plešeta Alena Medič in Yu-

jin Muraishi, 0:10 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0:35 Dnevnik, Slovenska kronika, Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 1:30 Napovedujemo

NEDELJA, 01.05.2022, II. spored TVS

6:00 Napovedujemo, 7:00 Duhovni utrip: Družina Silberstein Savič, 7:15 Ugriznimo znanost, 7:40 Koncert generacij: Policijski orkester, 8:30 Folklorna skupina Dragatuš: Polčke, 8:40 Festival Sredi zvezd, 9:40 Življenje na strehi sveta: Darila narave, potopis, 10:45 Nova dvajseta: Že spet doma, 11:10 Nova dvajseta: Čista matematika, 11:45 Nika, 13:30 Ambienti, 14:00 Čolite, 15:10 Pesem Amerike, 17:15 Stanje šoka, 19:00 Specialna enota Dunaj: Do krvi, 19:50 Žrebanje Lota, 20:00 Arena, 20:55 Gozd bratov Grimm: kako se rodijo pravljice, 22:00 Dobrodošli v Marly-Gomontu, 23:30 Nedeljsko popoldne, 0:55 Videonoč

PONEDELJEK, 02.05.2022, I. spored TVS

6:25 Utrip, Zrcalo tedna, 7:00 Dobro jutro, 9:00 Otroški program, 10:00 Portret otroka: Ana Maria iz Grčije, 10:05 Skoraj nikoli, 10:40 Sune: Sanjska kresna noč, 12:05 TV-izložba, 12:20 Vem! 13:00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13:25 Spoznajmo Gruzijo, 13:50 Unescova svetovna dediščina na Japonskem: Otoki Rjukju, 14:10 TV-izložba, 14:25 S-prehodi, 14:55 TV-izložba, 15:10 Dober dan, Koroška, 15:45 Studio Kriškaš: Spoznaj Ludvika, 16:10 Čudogozd, 16:35 TV-izložba, 17:00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17:20 Jurak, kipar, 17:50 Kuhar Štef, risanka, 18:00 Šef doma, 18:20 Vem! 18:57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 20:00 Glas družine Béliier, 21:50 Poročila, Šport, Vreme, 22:15 Podoba podobe: Staranje in prostor, 22:50 Ob 50-letnici Ljubljanskega okteta: Mali koncert, Ljubljanski oktet, 23:00 G. B. Pegolesi: Služkinja gospodarica, 23:55 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0:20 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 1:15 Napovedujemo

PONEDELJEK, 02.05.2022, II. spored TVS

6:00 Napovedujemo, 10:20 Videotrak, 11:30 Dobro jutro, 13:40 Obzorja duha: Pastorala na avstrijskem Koroškem, 14:15 Prisluhnimo tišini: Podjetniki, 14:30 Na lepše, 15:25 Šef doma, 16:00 Intervju: Hubert Kosler, 17:10 Ljudje in zemlja, 18:05 Čez planke: Rodos, 19:00 Skrivnostni Gotthard – prelaz pionirjev, 20:00 Po Tihem oceanu s Samom Neillom: Z ladjo Endeavour na Tahiti, 20:55 Koncert iz Pariza 2021, 22:50 Deklina zgodba, 23:50 Videonoč

TOREK, 03.05.2022, I. spored TVS

7:00 Dobro jutro, Poročila, 10:05 Podoba podobe, 10:30 TV-izložba, 10:45 Šef doma, 11:05 Vem! 11:40 TV-izložba, 11:55 Naveza, 13:00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13:25 Spoznajmo Gruzijo, 13:55 Unescova svetovna dediščina na Japonskem: Rudniki srebra Ivami Ginzan, 14:15 TV-izložba, 14:30 Duhovni utrip, 14:45 TV-izložba, 15:00 Lučka – Pitypang, 15:40 Nezmotljivi detektivi, 15:55 Skoraj nikoli, 16:20 Kapucar, 16:35 TV-izložba, 17:00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17:20 Slovenski magazin, 17:50 Niki Vrum, risanka, 18:00 Šef doma, 18:20 Vem! 18:57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 20:00 Vsa bitja, majhna in velika, 20:55 Jugoslovanske tajne službe, 22:00 Odmevi, Šport, 22:40 Pričevalci, 0:20

Dnevnik Slovencev v Italiji, 0:45 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 1:40 Napovedujemo

TOREK, 03.05.2022, II. spored TVS

6:00 Napovedujemo, 11:15 Videotrak, 12:30 Dobro jutro, 15:20 Karmela, 16:30 Avtomobilnost, 17:10 V petek zvečer, 18:40 Hokej na ledu: Slovenija - Litva, svetovno prvenstvo, 21:40 Džungla, 23:40 Deklina zgodba, 0:40 NaGlas! 1:10 Videonoč

SREDA, 04.05.2022, I. spored TVS

6:25 Odmevi, 7:00 Dobro jutro, Poročila, 10:05 Slovenski magazin, 10:30 TV-izložba, 10:50 Šef doma, 11:10 Vem! 11:45 TV-izložba, 12:00 Informativna oddaja, 13:00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13:25 Spoznajmo Gruzijo, 14:05 Unescova svetovna dediščina na Japonskem: Sveti šogunski templji v Niku, 14:20 Osmi dan, 14:50 Rojaki, 15:15 Mostovi – Hidak, 15:50 Male sive celice, 16:35 TV-izložba, 17:00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17:20 Biotopi, 17:50 Bela in Sebastijan, risanka, 18:05 Šef doma, 18:20 Vem! 18:57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 20:00 Film tedna: Sestrica, 21:40 Nisem ji pomahala, ko se je odpeljala z busom, čeprav vem, da je pogledala ven, film, 22:00 Odmevi, Šport, 22:40 Panoptikum, 23:35 Biotopi: Izginjanje vodnih okolij, 0:10 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0:35 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 1:30 Napovedujemo

SREDA, 04.05.2022, II. spored TVS

6:00 Napovedujemo, 9:45 Videotrak, 10:40 Lučka – Pitypang, 11:30 Dobro jutro, 14:30 Vora bije, Mladinski pevski zbor RTV Slovenija z glasbo iz Prekmurja (dirigent in aranžer Lojze Krajncan), 15:40 Na lepše, 16:30 Ambienti, 17:00 Nedeljsko popoldne, 18:40 Hokej na ledu: Slovenija - Romunija, svetovno prvenstvo, 21:35 Žrebanje Lota, 21:45 Neustrašna, 22:40 Deklina zgodba, 23:35 Videonoč

ČETRTEK, 05.05.2022, I. spored TVS

6:25 Odmevi, 7:00 Dobro jutro, Poročila, 10:05 Biotopi, 10:35 TV-izložba, 10:50 Šef doma, 11:10 Vem! 11:45 TV-izložba, 12:00 Arena, 13:00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13:25 Spoznajmo Gruzijo, 14:05 Unescova svetovna dediščina na Japonskem: Otoki Bonin, 14:30 TV-izložba, 14:45 Slovenski utrinki, 15:10 Težišče – Súlypont, 15:50 Otroški program, 16:35 TV-izložba, 17:00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17:20 Ugriznimo znanost, 17:50 Reaktivčki, risanka, 18:05 Šef doma, 18:20 Vem! 18:57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 20:00 Tarča, 20:55 Vzporedni mehanizem globoke države, 22:00 Odmevi, Šport, 22:40 Osmi dan, 23:15 Elizabeta I. in Elizabeta II.: Zlati kraljici, 0:10 Ugriznimo znanost, 0:35 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1:00 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 1:55 Napovedujemo

ČETRTEK, 05.05.2022, II. spored TVS

6:00 Napovedujemo, 11:00 Videotrak, 11:55 Dobro jutro, 14:30 Panoptikum, 15:40 General Boroevič, dokumentarni program, 17:30 V petek zvečer, 18:55 Gozd bratov Grimm: kako se rodijo pravljice, 20:00 Visoki nebotičniki, visoko tveganje, 21:00 Avtomobilnost, 21:30 Ambienti, 22:10 Mladi plesni talenti: Mladinska skupina Kazina, 22:20 Slovenska jazz scena: 36. beograjski jazz festival, 23:30 Deklina zgodba, 0:45 Videonoč

Zveza Slovencev na Madžarskem
Vas vljudno vabi
na zborovski koncert z naslovom
POZDRAV POMLADI,
ki bo v soboto, 30. aprila 2022,
ob 18. uri v refektoriju
nekdanjega samostana v Monoštru.

Sodelujeta:
Obrtniški mešani pevski zbor »Notranjska«
Komorni pevski zbor ZSM iz Monoštra

A Magyarországi Szlovének Szövetsége
tisztelettel meghívja Önt a
TAVASZI ÜDVÖZLET
című kórustalálkozóra, melyre
2022. április 30-án 18.00 órakor
kerül sor a szentgotthárdi Refektóriumban.

A koncerten közreműködik:
- Iparos Egyesületek Vegyeskara, Logatec
- MSZSZ Szentgotthárdi Kamarakórusa

Pod Srebrnim brejgom ...

... je nej dobro minister za kmetijstvo biti. V enom dobrom leti sta dva odletela. Spaunimo se, kak je pred malo več kak enim letom ministrica za kmetijstvo Aleksandra Pivec odletejla. V enom hoteli na maurdji je s svojo držino bila. V hoteli so bili, tam spali pa geli tō. Depa gospa ministrica je nej hotela plačala, nekak drugi njoj ga je plačo. Na, vō je prišlo, ka župan tistoga varaša je tau biu. Pa nej iz svoje žepke tau naredo, nej, njegva občina (önkormányzat) je tau plačala. Kak vōgleda, je iz tega na ministrstvi za kmetijstvo tau takša epidemija gratala. Depa bole pomalek demo. Za njau je na vrauči stolec ministra si Jože Podgoršek dovjseu. Delo je, kak se dela, vse je tak vōgledalo, ka do volitev se njemi nika legvoga ne more zgoditi. Depa lagvi novinarje so ga nej na mejri njali. Nin so vōnajšli, ka un bi aj tō tak v hoteli naredo. Skur tak je bilau, kak se je z Aleksandro zgodilo. Minister Podgoršek je v planinaj z ženo v hoteli biu. Gda sta iz njega šla, je hotela nej plačo. Gda je afera vōvdarila, je na velke gučo, ka un kak minister nebesko dosta dela ma, na vsefele brodit mora. Zavolo vsega toga je hotel pozabo plačati. Ja, lepau se čuje, ka je pozabo. Depa tau je nej dugo

istina bila. Novinarje so potejm na tau gorprišli, so nin vōskopali, ka njemi je hotel kmetijska firma KŽK vōplačala. Vse tau se je mejseca januara godilo. Kak se pravi, na cejlo afero se je že pra gorvseu. Kak pri Aleksandri se je tō pri Djažini vse vküper v nekše ovakše istine škelo ntpoviti. Na konci je istina samo ena, korupcija se zové. Istina je tau tō, ka kaj takšnoga prausen človek nigdar nej bi mogo napraviti. Eške ena istina geste, ta pa nam pripovejda, kak kusto kaužo političarge majo. Najbole interesantno je tau, ka je Podgoršek štiri dneve s funkcije odišo, prva do se volitve godile. Najprva je nej škeu oditi, je na velke pripovejdo, ka tau nika takšnoga je nej, če človek pozabi. Eške šef njegve partije je na velke pripovejdo, kak un njemi vōrvle pa ka eške tadale minister ostane. Pa se je prejk nauči vse vōminilo. Njegli šef, ovak tō sodački minister, je na velke vōzglaso: »Mi smo pošteni. Jože Podgoršek je več nej minister. Mi pošteno brodim, vūpamo, ka lidgé na tau gorpridejo.« Ja, volitve, volitve so tau napravle, poštenje s tem nika nema. Vse vküper je samo ena poštena politična reklama vōspadnola. Eške tadale pa leko od epidemije v ministrstvi za kmetijstvo

gučijmo; gej, pij, hotelske posteje segrejlvi, vej nekak drugi tau vōplača. Tisti plača, steri de potejm hasek emo. Tak zdaj Slovenija tadale brezi ministra za kmetijstvo živé. Nede dugo, za kakšen mejsec ali dva nauvoga dobi. Za té čas pa de pšenica brezi njega tadale rasla, krave do tadale mükale, brezi njega de se krü peko, kmet de tadale travo za krmo kosiu, krumplinge do se brezi njega okapali, mlejko de se vsikši den dojdavalo.

Tadale pri kmetijstvi ostanemo. Slovenija je prvoga robota dobila, steri de lidam na zemlej pomagó. Od robota, ka leko pri sadnom drevdji pa pri trsaj v goricaj velko delo obredi. Te robot de svoje delo tō obredo, pa če minister za kmetijstvo bau ali pa ga nede. Vejmo, ka robot človeka zagnauk eške vcejlak ne more vōminiti. Za delo na zemlej gvüšno ka nej, vsikša pomauč pa človeki trno dobro spadne.

Naš brejg velko vūpanje ma, ka nigdar niške robota za pobejranje gob vō ne najde. Un tak rad lidi ma, gda po njem ojdijo pa si gobe iškejo. Samo aj so nej parauvni pa de vse vredi.

Miki Roš

Porabje

TEDNIK
SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak četrtak
Založnik:
Zveza Slovencev na Madžarskem
Za založnika:
Andrea Kovács

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukič
Naslov založnika in uredništva:
H-9970 Monošter,
Gárdonyi G. ul. 1.;
tel.: 94/380-767;
e-mail: porabje@gmail.com
ISSN 1218-7062

Tisk:
TISKARNA DIGITALNI TISK D.O.O.
Lendavska 1; 9000 Murska Sobotica; Slovenija

Časopis podpirajo: Državna slovenska samouprava,
Urad predsednika vlade, oddelek za narodnosti,
Zveza Slovencev na Madžarskem in Urad vlade RS
za Slovence v zamejstvu in po svetu.
Naročnina: za Madžarsko letno 2.600 HUF, za
Slovenijo 22 EUR. Za ostale države 52 EUR
ali 52 USD.

Številka bančnega računa: HU75
11747068 20019127 00000000,
SWIFT koda: OTPVHUHB

